

Ἡ σύγκρουσις αὕτη ἐτι μᾶλλον ἐπετείνετο, ἀφ' ἧς ἡμέρας ὁ Γουλιέλμος, θανόντος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἐστέφετο βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας, ἐξεδήλου δ' ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ πανηγυρικώτερον τὰ αὐτάρχηκά φρονήματα. Ἐκήρυττε πρὸ τοῦ ἱεροῦ βωμοῦ, ὅτι ἐλάμβανε τὸ στέμμα παρὰ τοῦ Θεοῦ, εἰς ὃν καὶ μόνον ὀφείλει γὰρ δῶση εὐθύνας, ἠρνεῖτο δὲ εἰς τὰς βουλάς τὸ δίκαιον τοῦ συμμετέχει τῆς ἐξουσίας. Ἄλλ' ἡ ἀντιπροσωπεία τοῦ ἔθνους ἐνέμενε μᾶλλον σταθερὰ καὶ ἀκλόνητος εἰς τὸ φιλελεύθερον αὐτῆς πρόγραμμα. Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν στέψιν αἱ ἐκλογαὶ ἀπέβαινον ὑπὲρ τῶν προοδευτικῶν· ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐν τῇ ἐνάρξει τῶν ἐργασιῶν τοῦ κοινοβουλίου, ἐτίθει ἐκ τῶν πρώτων μελημάτων τῆς κυβερνήσεως τὴν στρατιωτικὴν σύνταξιν τῆς χώρας χάριν τῆς ἀσφαλείας αὐτῆς· ἡ βουλὴ ἀπεδοκίμαζε τὴν πολιτικὴν ταύτην, τούτου δ' ἕνεκα διελύετο μηνὶ Μαρτίῳ τοῦ 1862. Αἱ κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα γενόμεναι ἐκλογαὶ ἀπέβαινον αὖθις ὑπὲρ τῆς ἀντιπολιτεύσεως. Παρὰ τὰς προσπαθείας δὲ τῆς κυβερνήσεως νὰ ἐξευμενίσῃ τὴν χώραν διὰ φιλελευθερωτέρας ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἡ δημοσία γνώμη παρέμενε ἀμετάπειστος. Μηνὶ Σεπτεμβρίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἡ Βουλὴ ἀπέρριπτεν αὖθις τὸν στρατιωτικὸν προϋπολογισμόν. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἀπεκρίνετο εἰς τὴν ἀμείλικτον ταύτην πολιτικὴν τῆς Βουλῆς διὰ πράξεως, θεωρηθείσης τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὑπὸ τοῦ φιλελευθέρου κόσμου πολιτικοῦ τολμήματος κατὰ τῶν ἐλευθεριῶν τῆς χώρας. Διῶριζεν ὑπουργὸν τῶν ἐξωτερικῶν καὶ προσωρινὸν πρόεδρον τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τὸν ἐν Παρισίοις πρεσβευτὴν αὐτοῦ—τὸν *Ὁθωνα Βίσμαρκ*.

Οἱ φιλελεύθεροι κύκλοι ὁμοφώνως διεμαρτύροντο ἐπὶ τῷ διορισμῷ τούτῳ. Ἄλλ' ἐκ τῶν πραγμάτων ἀπεδείκνυτο ἐντὸς

βραχυτάτου χρονικοῦ διαστήματος, ὅτι ὁ διορισμὸς οὗτος ἐνέ-
φαινε βαθυτάτην πολιτικὴν καὶ ἐθνικὴν ἔννοιαν.

Ὁ νέος πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τῆς Πρωσ-
σίας, ἀρχόμενος τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας, καθίστατο ἡμέρα
τῆ ἡμέρα ἐπιθετικώτερος κατὰ τῶν ἀντιπάλων. Ὑπὸ πολ-
λὰς ἐπόψεις ἐπίσης προσεπάθει ν' ἀπομιμῆται τὸν Ναπο-
λέοντα. Ὡς ἐκεῖνος ἔτρεφεν ἄκραν περιφρόνησιν πρὸς τοὺς
ιδεολόγους, οὕτω καὶ ὁ νέος πολιτικὸς ἀνὴρ τῆς Πρωσσίας.
ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἀναδοχῆς τοῦ πρωθυ-
πουργικοῦ ἀξιώματος, ὑποστηρίζων ἐν τῇ πρωσικῇ βουλῇ
τὸν πολυθρύλητον στρατιωτικὸν προὔπολογισμόν, ἀπεκρίνετο
πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτοῦ διὰ σαρκασμῶν, δι' εἰρωνείας με-
φιστοφελικῆς. Ὁ τέως διπλωμάτης ἔβλεπεν, ὡς συμβαίνει
συνήθως, ἀπώτερον τῶν ἐν τῇ βουλῇ ἐκείνῃ συνεδριαζόντων
καθηγητῶν τῶν πολιτικῶν ἐπιστημῶν. Εἶχεν ἐξετάσῃ μετὰ
περισσῆς ἐμβριθείας τὸ πολιτικὸν βαρόμετρον τῆς συγχρόνου
Εὐρώπης καὶ προέβλεπε καταιγίδα. Ἐφρόνει δέ, ὅτι καθῆ-
κον πολιτικῆς προνοίας θὰ ἦτο ἡ στρατιωτικὴ σύνταξις τῆς
χώρας. Ἰδίᾳ εἶχε μελετήσῃ τὰ τῆς Γαλλίας. Ναπολέων ὁ
τρίτος περιεφρόνει τὸν σκαιὸν καὶ παράδοξον τοῦτον διπλω-
μάτην, τὸν ἀκριτόμυθον ἀντιπρόσωπον τοῦ βασιλέως τῆς
Πρωσσίας· ἀλλὰ δὲν ἐνόει, ὅποιον ὄφιν εἶχε περιθάλψῃ ἐν τῇ
αὐλῇ αὐτοῦ. *Εἶνε τραλλός*, λέγεται, ὅτι εἶπε ποτὲ περὶ αὐτοῦ.
Ὁ χρόνος ἔμελλε ν' ἀποδείξῃ κατὰ πόσον ἡ ἔκφρασις αὕτη
τοῦ Γάλλου αὐτοκράτορος ἦτο εὔστοχος καὶ ὀρθή.

Τῇ 30ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ 1863 ὁ Βίσμαρκ προυκάλει τὴν
ἐκπληξιν τῆς δημοσίας γνώμης τῆς Εὐρώπης. Μετὰ τόλμης
ἐκήρυττε πρὸ τῆς τοῦ προὔπολογισμοῦ βουλευτικῆς ἐπιτρο-
πείας, ὅτι ἐπέστη ὁ καιρὸς νὰ προβῆ ἡ Πρωσσία εἰς σύν-
ταξιν τῶν στρατιωτικῶν αὐτῆς δυνάμεων, ἵνα μὴ παρέλθῃ

καὶ πάλιν, ὡς ἄλλοτε, ἄνευ ἀποτελεσμάτων ἢ εὐκαιρία. Κατήγγειλλεν ἐπίσημως τὰ ὄρια τῆς Πρωσίας, οἷα διεχαράχθησαν ὑπὸ τῆς ἐν Βιέννῃ Συνόδου· καὶ ἀπεφαίνετο δογματικῶς πρὸ τῶν ἐκπεπληγμένων ἰδεολόγων τῆς Βουλῆς, ὅτι τὰ μεγάλα ζητήματα δὲν λύονται διὰ τῶν λόγων καὶ διὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν πλειονοψηφιῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σιδήρου. Τὸ κήρυγμα τοῦτο ἦτο ἡ ἐπίσημος πολιτικὴ ὁμολογία τοῦ Πρώσου πρωθυπουργοῦ, ἀλλ' ἅμα καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ὑπ' αὐτὸν κυβερνήσεως, ἣτις ἐν μιᾷ ἐπταετίᾳ ἔμελλε νὰ προκαλέσῃ τρεῖς μεγάλους καὶ φονικούς πολέμους, ν' ἀλλοιώσῃ δὲ καθ' ὀλοκληρίαν τὸν πολιτικὸν χάρτην τῆς καθ' ἡμᾶς Εὐρώπης.

Ἡ πρωσσικὴ βουλὴ δὲν ἐνεθουσία, οὐδὲ προσηλυτιζέτο ἐκ τῶν τοιούτων δηλώσεων τοῦ σιδηροῦ ἀνδρός· δὲν ἐνέκρινεν αὐθις τὸν εἰς τὴν ψῆφον αὐτῆς ὑποβληθέντα στρατιωτικὸν προϋπολογισμόν. Ἡ γερουσία ἀπεξεδέχετο τὸ πρόγραμμα τοῦ ὑπουργείου, τῆς βουλῆς τούναντίον διαμαρτυρομένης, ἧς καὶ ἐκηρύσσετο ἡ λῆξις. Τῇ 10 Ἰανουαρίου 1864 ἤρχετο ἡ νέα βουλευτικὴ σύνοδος. Αὐθις ἐξερρήγνυτο ὁ ἀγὼν. Ἡ κυβερνησις κατηγγέλλετο ἐπὶ συνταγματικῇ παρανομίᾳ, ἄτε κυβερνώσα μετὰ προϋπολογισμοῦ, μὴ ἐγκριθέντος ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς χώρας. Ἀλλ' ἐν τούτοις αὕτη, σοφιστικῶς ἐρμηνεύουσα τὸ σύνταγμα, ἰσχυρίζετο, ὅτι κατ' ἀνάγκην προέβαινε εἰς τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν, διότι μεταξὺ τῶν δύο βουλῶν, τῆς τῶν ἀντιπροσώπων καὶ τῆς τῶν εὐγενῶν, τῆς Γερουσίας, δὲν ὑφίστατο ὁμοφωνία, οὐδ' ἦτο ἐπιτετραμμένον νὰ διστάζῃ περὶ τούτου, προκειμένου περὶ τῶν ὑψίστων συμφερόντων τῆς χώρας. Οὕτως ἐλύετο, διὰ τῆς λογικῆς τοῦ ἰσχυροτέρου, τὸ πολυθρύλητον ζήτημα τῆς συγκρούσεως τῶν δύο ἐξουσιῶν, τῆς ἐκτελεστικῆς καὶ τῆς νομοθετικῆς, μέχρις

οὐ ἐν καιρῷ εὐθέτῳ λυθῆ ἐπισημότερον. Ἡ λογικὴ τοῦ Βίσμάρκ δὲν ἠνείχετο τὰς ἀντιρρήσεις τῶν ἐν τῇ βουλῇ θεωρητικῶν τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος. Ἐφρόνει οὗτος, ὅτι κράτος τι οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν δύναται νὰ διακόψῃ τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ. Καθῆκον δ' ἔχει ἡ κυβέρνησις, ἡ πρωτοστατοῦσα ἐν τῇ λειτουργίᾳ ταύτῃ, νὰ πράττῃ ὅ τι τὸ συμφέρον τοῦ κράτους ἐπιβάλλει, ἀδιαφοροῦσα διὰ τοὺς τύπους. Τοιαῦτα ἐφρόνει φυσικῶς τῷ λόγῳ καὶ ὁ Πρῶστος μονάρχης, ἀποδεχόμενος τὰς αὐταρχικὰς θεωρίας τοῦ προέδρου τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, οὐδεμίαν δὲ παρέχων προσοχὴν εἰς τὰς γνώμας τῆς ἐν τῇ βουλῇ πλειονοψηφίας.

Κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα ἡ Πρωσσία κατέστη πράγματι μοναρχικὴ πολιτεία. Πεντήκοντα μόνον ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ τόπου συνέπραττον μετὰ τῆς κυβερνήσεως, οἱ δὲ λοιποὶ, διακόσιοι ἐβδομήκοντα, ἦσαν συντεταγμένοι περὶ τὴν ἀντιπολίτευσιν. Ὁ τεράστιος οὗτος ἀριθμὸς ἠκιστα ἐξέπληττε τὸν Πρῶσον πρωθυπουργόν, ἀκολουθοῦντα ἀπαρεγκλίτως τὸ αὐταρχικὸν αὐτοῦ πρόγραμμα, συμπράττοντος καὶ τοῦ βασιλέως. Ὡς εἶπον ἤδη προηγουμένως, ἀπόρρητος σκέψις τοῦ Βίσμάρκ ἦτο ἡ ἀπὸ τῆς τύπῳ μόνον ὑφισταμένης γερμανικῆς ὁμοσπονδίας ἀπομάκρυνσις τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ ἡγεμονία τῆς Πρωσσίας. Ὑπὸ τοιαύτην ἐποψίν ἐξεταζομένη ἡ πολιτικὴ τοῦ ἀνδρὸς ἦτο λογικὴ, ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐρειδομένη, ἐπὶ τῶν δεδομένων τῆς ἱστορίας. Ἐφρόνει, ὅτι ἡ Αὐστρία ἦτο κυβέρνησις, οὐχὶ δὲ πολιτεία. Ὡς κυβέρνησις ἐν τούτοις κατὰ μορφήν μόνον ἦτο γερμανικὴ, πράγματι δὲν ἦτο τοιαύτη, ἦτο συγχρόνως καὶ οὐγγρικὴ καὶ σλαβικὴ καὶ ἰταλικὴ, ἀποβλέπουσα εἰς τὴν συντήρησιν μόνον, εἰς τὴν ἰσορροπίαν τοῦ περιέργου ἐκείνου ἐν τῇ ἱστορίᾳ κράτους, οὐ τὸ μέλλον βεβαίως δὲν εἶνε ἀσφαλὲς καὶ βέ-

βασιον. Ταῦτα φρονῶν ὁ πονηρὸς πρωθυπουργὸς ἀνθίστατο εἰς πᾶσαν πρὸς τὴν Αὐστρίαν συνεννόησιν τῆς Πρωσσίας περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Γερμανίας. Ὅτε δὲ ἐν ἔτει 1863 ἐκάλεσε τοὺς Γερμανοὺς ἡγεμόνας νὰ συνέλθωσιν ἐν Φραγκοφορτίῳ, ὅπως δῆθεν συνδιασκεφθῶσι περὶ γερμανικοῦ κοινοβουλίου, παραστατοῦντος παρὰ τῆ διαίτη, ὁ Βίσμαρκ συνεβούλευε τῷ βασιλεῖ τῆς Πρωσσίας νὰ μὴ λάβῃ μέρος εἰς τὴν συνδιάσκεψιν ταύτην. Βεβαίως ἡ τοιαύτη πρότασις τῆς Αὐστρίας δὲν ἦτο εἰλικρινής· ἐσκοπεῖτο δι' αὐτῆς ὁ προσηλυτισμὸς τῆς ἐν Γερμανίᾳ δημοσίας γνώμης, ἣτις διετέλει ἀντιπαθοῦσα πρὸς αὐτήν. Ἡ πρότασις ἐγένετο ἀποδεκτὴ παρὰ τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, ἀλλ' ὁ διευθύνων τὴν πρωσικὴν πολιτικὴν ἔκρινε σκόπιμον καὶ συμφέρον ν' ἀντιστῆ, ἰσχυριζόμενος ἐν περισσῇ πονηρίᾳ, ὅτι τὸ αὐστριακὸν τοῦτο σχέδιον ἠκίστα ἀπέβλεπε εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Γερμανίας, ἣτις ἔπρεπε νὰ ἔχῃ ἀντιπροσωπείαν γνησίαν, ἐλευθέρως ἐκλεγομένην παρὰ τοῦ λαοῦ, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τῶν κοινοβουλίῳν. Διετείνετο, ὅτι ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἡ ἐθνικὴ αὕτη ἀντιπροσωπεία θὰ καθίστατο ὄργανον τῆς Αὐστρίας, ἣτις, ὡς ἔγραφεν ὀλίγον χρόνον μετὰ ταῦτα, ὤφειλε ν' ἀποχωρήσῃ τῆς Γερμανίας ὡς μὴ γερμανικὴ καὶ νὰ στρέψῃ τὴν προσοχὴν αὐτῆς πρὸς τὴν Ἑφάν.

Τοιοῦτο ἦτο τό τε ἀπόρρητον καὶ τὸ φανερὸν πρόγραμμα τοῦ Βίσμαρκ—ἡ ἀποδιώξις τῆς Αὐστρίας ἀπὸ τῆς Γερμανίας, ἡ ὑποκατάστασις δ' εἰς αὐτήν τῆς Πρωσσίας ἐν τῇ διευθύνσει τῶν γερμανικῶν πραγμάτων. Πρὸς τοῦτο δὲ πάντα τὰ μέσα ἐθεώρει ἐπιτετραμμένα—μέχρι τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σιδήρου. Συγκυρία περιστάσεων συνετέλεσεν εἰς τὴν ταχεῖαν πραγμάτωσιν τοῦ μεγάλου ἔργου τοῦ Πρώσου πρωθυπουργοῦ. Ἐν ἔτει 1863 ἀπέθνησκεν ὁ βασιλεὺς τῆς Δα-

νίας Φρειδερίκος Έβδομος, οὐδένα καταλείπων τοῦ θρόνου διάδοχον, κατελάμβανε δ' αὐτὸν ὁ ἐκ τοῦ οἴκου Schleswig-Holstein-Glücksburg Χριστιανός. Ἐνεκα δυναστικῶν ἀφορμῶν, οἱ κάτοικοι τῶν δουκάτων Schleswig καὶ Holstein ἐπεκαλέσθησαν τὴν ὑποστήριξιν αὐτῶν παρὰ τῆς γερμανικῆς διαίτης, ἣτις καὶ ἀπεφάσιζε τὴν κατάληψιν δι' ἀποστολῆς ὀμοσπονδιακοῦ στρατοῦ. Ἡ δανικὴ κυβέρνησις ἀντεῖχεν ἐρρωμένως, ὁ δὲ στρατὸς αὐτῆς ἀνθίστατο, ὅποτε ὁ Βίσμαρκ κατορθοῖ νὰ προκαλέσῃ τὴν σύμπραξιν τῆς Αὐστρίας, ἀμφότεραι δ' αὐταὶ αἱ Δυνάμεις, περιφρονοῦσαι τὰ καθεστῶτα τῆς Ὀμοσπονδίας, ἀνελάμβανον νὰ ἐξώσωσι τὴν Δανίαν ἐκ τῶν δουκάτων. Τὸ καταχθόνιον σχέδιον ἤρχετο πραγματοποιούμενον, ἡ δὲ Αὐστρία παρσύρετο ὑπὸ τοῦ γόητος, ἐπιφυλαττομένου καὶ διὰ καταχθονιώτερα μηχανήματα. Τὰ δανικὰ στρατεύματα, παρὰ τὸν ἐπιδειχθέντα ἡρωϊσμόν αὐτῶν, ὑπέκυπτον ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ὑπεροχωτέραν δύναμιν τῶν συμμάχων, οἵτινες κατελάμβανον τὰ δύο δουκᾶτα, τῆς μὲν διοικήσεως τοῦ Schleswig ἀνατιθεμένης ἐπ' ἀόριστον χρόνον εἰς τὴν Πρωσσίαν, τῆς δὲ τοῦ Holstein εἰς τὴν Αὐστρίαν, τοῦ δουκάτου τοῦ Λαουεμβούργου παραχωρουμένου τῇ πρώτῃ ἀντὶ πολεμικῆς ἀποζημιώσεως.

Ἡ νέα αὕτη κατάστασις δὲν ἔμελλε νὰ εἶνε διαρκῆς, ὅσημέραι δ' ἐξεδηλοῦντο τὰ φαινόμενα ἐπικειμένης ρήξεως Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας. Ὁ Βίσμαρκ εἶχεν ἐξαπατήσῃ τὴν ἐν Βιέννῃ κυβέρνησιν ἐν τῇ διανομῇ τῶν λαφύρων τοῦ πολέμου, εἶχε λάβῃ ὑπὲρ τῆς Πρωσσίας τὴν μερίδα τοῦ λέοντος, ἀλλ' ὁ ἄπληστος αὐτοῦ στόμαχος ἐγλίχετο καὶ τῆς ἐτέρας μερίδος. Ταῦτα κατανοοῦσα ἡ αὐστριακὴ κυβέρνησις, ἐφάνη προσεγγίζουσα τῇ γερμανικῇ ὀμοσπονδίᾳ πρὸς καταπολέμησιν τῆς Πρωσσίας, ὅσημέραι ἰσχυροτέρας καὶ τολμη-

ροτέρας καθισταμένης. Ἡ Αὐστρία, πεποικυῖα ἐν τῇ περι-
στάσει ταύτῃ εἰς τὴν συνδρομὴν τῆς ὀμοσπονδίας, ἠξίου
παρὰ τῆς Πρωσίας τὸν ὀριστικὸν διακανονισμὸν τοῦ ζητή-
ματος τῶν δύο δουκῶν, συγχρόνως δ' ἐκάλει τὰ γερμα-
νικὰ κράτη εἰς ἐπιστράτευσιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Βίσμαρκ δὲν διε-
τέλει ἀδιάφορος. Καί περ ἀντιδημοτικὸς τυγχάνων ἐν Γερ-
μανίᾳ, δὲν ἐδίστασεν ἐν τούτοις νὰ ἐπικαλεσθῆ τὴν κατὰ τῆς
Αὐστρίας συνδρομὴν πάντων τῶν Γερμανῶν, προτείνων ἤδη
τὴν ἰδρύσιν γερμανικοῦ κοινοβουλίου, ἐκλεγομένου διὰ παν-
δήμου ψήφου, καὶ ἐν γένει τροποποιήσιν τοῦ ἰσχύοντος θε-
σμοῦ τῆς ὀμοσπονδίας. Αἱ τοιαῦται ἐπαγγελίαι τοῦ σιδηροῦ
ἀνδρὸς κατέκτων ὅπως δῆποτε μέρος τῆς δημοσίας γνώ-
μης. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ ἡ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ πολιτικὴ
ὕπῃρξε δεξιωτάτη. Κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ τὴν οὐδετερό-
τητα τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ρωσίας, δυσμενῶς ἐχρούσης πρὸς
τὴν ἐν Βιέννῃ κυβέρνησιν, ἔνεκα τῆς ἐπὶ τοῦ κριμαϊκοῦ πο-
λέμου ἀγνώμονος αὐτῆς πολιτικῆς, νὰ προσοικειωθῆ δὲ τὴν
συμμαχίαν τῆς Ἰταλίας, τῆς τε μοναρχικῆς τῶν περὶ τὸν
Βίκτορα Ἐμμανουήλ καὶ τῆς δημοκρατικῆς τῶν περὶ τὸν
Ματσίνην. Διὰ τὸν θετικὸν πολιτικὸν τὰ πάντα εἶνε ἐπιτε-
τραμμένα καὶ ἡ μετὰ τοῦ Σατανᾶ συνεννόησις.

Ὁ Γάλλος αὐτοκράτωρ, ὁ πρὸ βραχυτάτου ἔτι χρόνου
καλῶν τὸν Βίσμαρκ παράφρονα, δὲν ἐνόει τὸν κίνδυνον, ὃν
παρεσκεύαζεν οὗτος εἰς τε τὰ γαλλικὰ καὶ τὰ δυναστικά αὐ-
τοῦ συμφέροντα. Προσεχώρει καὶ οὗτος ὑπὲρ τῆς Πρωσίας
μᾶλλον, ὑποστηρίζων αὐτὴν ἐν τῇ πολιτικῇ ἐνεργείᾳ. Ὁ Να-
πολέων, ἐν τῇ τότε καταστάσει τῶν εὐρωπαϊκῶν πραγμά-
των, νομίζων, ὅτι δύναται νὰ εἶνε ὁ κύριος αὐτῶν, ὑπέσχετο
συμμαχίαν εἰς τὴν Πρωσίαν, ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ κληθῆ εὐρω-
παϊκὴ Σύνοδος πρὸς διακανονισμὸν ἐκκρεμῶν τινῶν ζητημά-

των, ἰδίᾳ ὅμως ἵνα ἀποζημιωθῇ ἐπὶ ταῖς ἀπωλείαις τοῦ 1815, λαμβάνουσα χώρας, τέως ἀνηκούσας εἰς τὴν Γερμανίαν, καθισταμένου οὕτω τοῦ Ρήνου φυσικοῦ ὁρίου Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ὁ Βίσμαρκ ἀπέκρουε καὶ δὲν ἀπέκρουε τὰς προτάσεις ταύτας τοῦ Γάλλου αὐτοκράτορος, ὑπέσχετο καὶ δὲν ὑπέσχετο. Οὗτος ἐπίσης ταυτοχρόνως συνενοεῖτο καὶ μετὰ τῆς Αὐστρίας διὰ μυστικῆς συνθήκης ἐν περιπτώσει νίκης αὐτῆς. Ἐν μέσῳ τῆς συγχύσεως ταύτης καὶ τῆς διαταράξεως πάντων τῶν κανόνων τῆς τιμῆς καὶ τῆς εἰλικρινείας, ὑπέριπτος μακιαβελλιστῆς κατεδείκνυτο ὁ Βίσμαρκ, πολλὰ ὑποσχόμενος τῇ Γαλλίᾳ, ἀλλὰ σκεπτόμενος οὐδὲν νὰ παράσχη, ἐν ἣ περιπτώσει ἤθελε νικήσῃ. Οὕτως ἐπετεύχθη ἡ οὐδετερότης τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων· ὁ δὲ Βίσμαρκ, ἐξησφάλιζε τὴν συμμαχίαν τῆς Ἰταλίας, τὴν οὐδετερότητα τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων, παρὰ τὴν κατ' αὐτοῦ ἐκδηλουμένην δυσμένειαν τῆς δημοσίας γνώμης ἐν Γερμανίᾳ, καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι τῇ Πρωσίᾳ, ἐν ἣ ὁ τε λαὸς καὶ ἡ ἀντιπροσωπεία αὐτοῦ κατεξάνισταντο κατὰ τῆς πολεμόφρονος πολιτικῆς τοῦ πρωθυπουργοῦ. Ἐπεισόδιον ἀποπειρας δολοφονίας κατ' αὐτοῦ δὲν ἤρκεσε νὰ προσελκύσῃ συμπαθείας. Παρὰ τὸ ἀνάθεμα δέ, τὸ κατ' αὐτοῦ ἐξενεχθὲν ὑπὸ συνόδου Γερμανῶν βουλευτῶν ἐν Φραγκοφορτίῳ, ὁ ἄτεγκτος ἀνὴρ, ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως, διέτασεν ἐπιστράτευσιν καὶ ἄμα εἰσβολὴν τῶν πρωσικῶν στρατευμάτων εἰς Holstein, ὃ περ καὶ κατελαμβάνετο ὑπ' αὐτῶν. Ἡ πρότασις τῆς Αὐστρίας, ἀνατιθείσης εἰς τὴν Δίαιταν τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῶν δύο δουκάτων, ἐναυάγει πρὸ τῶν ἐπελθόντων γεγονότων, ἅτινα ἦσαν ἡ ὑπὸ τῆς Πρωσίας παραβίασις τῶν θεσμῶν τῆς γερμανικῆς ὁμοσπονδίας. Μετὰ τινὰς διαπραγματεύσεις, προτάσεις καὶ σχέδια περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς Ὁμοσπονδίας κατὰ τοῦτον ἢ

ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ἐξερρήγνυτο ὁ πόλεμος μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας, ἐν βραχεῖ δὲ χρονικῷ διαστήματι ὑπερίσχυεν ἡ πρώτη, παρὰ πάντων ἀναγνωρισθέντος, ὅτι τοῦτο ὠφείλετο εἰς τὴν κρείττονα καὶ ἀνωτέραν στρατιωτικὴν σύνταξιν καὶ ὀργάνωσιν.

Ἀποτέλεσμα τοῦ πολέμου τούτου ἦτο, ὅτι ἡ Αὐστρία ἀπεβάλλετο ἀπὸ τῆς γερμανικῆς ὀμοσπονδίας, ἡ δὲ σύμμαχος τῆς Πρωσίας Ἰταλία, καὶ περ ἠττηθεῖσα, πρὸς ἀμοιβὴν ἐλάμβανε τὴν Βενετίαν διὰ τοῦ Ναπολέοντος.

Κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τοῦ πολέμου τούτου ἐξήρχετο ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς κερδήσασα ἡ Πρωσία, καθισταμένη ἤδη σημαίνουσα ἐν Εὐρώπῃ δύναμις, ὑπὸ τὴν δεξιὰν μάλιστα διεύθυνσιν τοῦ πολυμηχάνου αὐτῆς πρωθυπουργοῦ, ὑπὲρ οὗ ὀσημέραι ἤρξατο μεταστρεφομένη ἐπὶ τὸ εὐμενέστερον ἢ ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἐν Πρωσίᾳ δημοσία γνώμη. Πρὸς ἀποζημίωσιν δὲ ἐπὶ ταῖς νίκαις ἐλάμβανεν ἡ δύναμις αὕτη τὸ βασίλειον τοῦ Ἀννοβέρου, καθιστάμενον πρωσσικὴ ἐπαρχία, δύο δουκάτα, τὸ ἐκλεκτοράτον τοῦ Κάσσελ καὶ τὴν ἐλευθέραν πόλιν τοῦ Φραγκοφορτίου· μόλις δ' ἐσώζετο ἡ Σαξωνία, τῇ παρεμβάσει τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων. Ἦδη ἡ πρωσσικὴ ἡγεμονία ἐγκαθίστατο καθ' ἅπασαν τὴν βόρειον Γερμανίαν διὰ τῆς ἰδρύσεως βορειογερμανικῆς ὀμοσπονδίας, ἐχούσης ὀμοσπονδιακὸν συμβούλιον, Bundesrath, ἀποτελούμενον ἐκ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν μετεχουσῶν πολιτειῶν, προεδρευομένων ὑπὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ τῆς Πρωσίας, ὡς ἀρχιγραμματέως τῆς βορειογερμανικῆς ὀμοσπονδίας. Πρὸς τούτοις ὁ πονηρὸς ἀρχιγραμματεὺς ἐθεσμοθέτει ἀντιπροσωπείαν (Reichstag) ἐκλεγομένην, δι' οὗς λόγους εἶπον ἤδη, διὰ πανδήμου ψήφου. Οὕτω συνηντῶντο ἐπὶ τὸ αὐτὸ δύο δόγματα, τὸ τῶν ἡγεμόνων καὶ τὸ τοῦ λαοῦ· ἡ δὲ Πρωσία καθίστατο Γερμανία

κατ' ἐπίφασιν, ἀλλὰ πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἐκπρωσοίῃ αὐτήν, συνενουῖσα ὑπὸ τὴν αὐτὴν πολιτικὴν ἡγεμονίαν.

Finis Austriae. Νομίζω, ὅτι ἀκούω τὴν φωνὴν ταύτην, ἐξερχομένην ἀπὸ τῶν ἐγκάτων τῆς Νεμέσεως τῆς ἱστορίας. Δεινὸν ἐκ τοῦ πολέμου τούτου ἐπῆλθε τραῦμα τῇ ἄλλοτε πανισχύρῳ τῶν Ἀψβούργων μοναρχία, τῇ ἐπὶ μακρὸν χρόνον πρωταγωνιστησάσῃ ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ πολιτικῇ, τοσαῦτα δὲ δεινὰ ἐπενεγκούσῃ τῇ ἀνθρωπότητι. Ἀπώλεσεν ἐς αἰεὶ τὰς τελευταίας αὐτῆς ἐν Ἰταλίᾳ κτήσεις, ἐξεδιώχθη ἐκ τῆς γερμανικῆς ὀμοσπονδίας, ἠναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ ἐν Οὐγγαρία, ἀναγνωρίσασα αὐθις τὰ παλαιὰ δίκαια τοῦ βασιλείου τοῦ Ἁγίου Στεφάνου. Ὑπὸ τοιαύτας ἀπελπιστικὰς περιστάσεις ἐκαλεῖτο πρὸς σωτηρίαν καὶ ἀνόρθωσιν ὁ ἄλλοτε πρωθυπουργὸς τῆς Σαξωνίας κόμης Beust, ἵνα ἐφαρμόσῃ τὴν νέαν πολιτικὴν διοργάνωσιν, ἣν καὶ ἐπετέλεσεν οὗτος διὰ τοῦ περιφήμου δυναστοῦ, ἐπελθούσης συνεννοήσεως μεταξὶ Οὐγγαρίας καὶ αὐστριακοῦ στέμματος, ἀναγνωρισθείσης τῇ πρώτῃ ταύτῃ εὐρυτάτης πολιτικῆς αὐτονομίας ὑπὸ τὸ βασιλικὸν σκῆπτρον τοῦ Αὐστριακοῦ αὐτοκράτορος. Λέγεται, ὅτι κατὰ τὰς κρίσιμους ἐκείνας ἡμέρας τῆς αὐστριακῆς μοναρχίας, πλήρης ὀργῆς ἀλλὰ καὶ ἀπελπισμοῦ ἐξεφώνει ὁ Σάξων κόμης, ὁ ἤδη διέπων τὴν τε ἐσωτερικὴν καὶ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τῆς αὐστριακῆς μοναρχίας: *δὲν ὑπάρχει πλέον Εὐρώπη!* Εἶνε ἀληθὲς τοῦτο ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ἠθικάς, κοινωνικάς, πολιτικάς. Διότι δὲν ὑπῆρξε τοιαύτη πραγματικὴ μέχρι τοῦδε, ὑφ' ἣν ἔννοιαν ἠξίου ἴσως καὶ ἐπεθύμει ὁ αὐστριακὸς πολιτικὸς ἀνὴρ. Ἄν νοῆται ἡ Εὐρώπη ὡς σύνδεσμος λαῶν ἐλευθέρων, αὐτονόμως βιούντων, ἀπάντων ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀλληλεγγύῃ ἐπιδιωκόντων τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τὸν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς προόδου, τοιαύτη Εὐρώπη δὲν ἐπετεύχθη μέχρι τῆς σήμερον,

παρά τὰς προσπαθείας τῶν λαῶν, παρά τοὺς ἀγῶνας αὐτῶν καὶ τὰς θυσίας. Καὶ μία ἀντίθετος δύναμις, δι' ἣν ἡ τοιαύτη Εὐρώπη δὲν ἐπετεύχθη, ὑπῆρξεν ἀείποτε μὲν, ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον, ἡ Αὐστρία αὕτη. Ἀπὸ τοῦ 1859, ἀπὸ τοῦ 1866 ἤρξατο εὐτυχῶς σημαίνον τὸ τέλος αὐτῆς· παρά τὰς πρὸς ἰσορροπίαν γενομένας ἀποζημιώσεις, ἐξέπεσεν ἐκ τῆς παλαιᾶς δυνάμεως, ἔσται δὲ ζήτημα χρόνου ἢ ἐξαφάνις αὐτῆς ἀπὸ τῆς ἱστορικῆς σκηνῆς, ὡς κυβερνήσεως, ἐκάστου ὑπ' αὐτὴν ἔθνους ἀναλαμβάνοντος τὰ προσήκοντα δίκαια. Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ Εὐρώπη, οὐχὶ ὡς ἐπόθει αὐτὴν ἡ Αὐστρία, ἀλλ' ὡς εὐχεται ἡ ἀνθρωπίνη συνείδησις καὶ ἐπιζητεῖ, ποιήσεται ἕν βῆμα πρὸς τὰ πρόσω ἐν τῇ λύσει τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ προβλήματος.

Ἡ Αὐστρία, καταβληθεῖσα ὑπὸ τῆς Πρωσσίας, προσέφυγεν εἰς τὸν αὐτοκράτορα τῶν Γάλλων, μαινόμενον ἐπίσης διὰ τὴν τοιαύτην παρά τὰς προσδοκίας αὐτοῦ ἔκβασιν τοῦ μεταξὺ Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας πολέμου. Ἀμφότεραι συνησπίσθησαν κατ' ἀνάγκην, ἀναμένουσαι τὴν πρόσφορον στιγμὴν ἐπιθέσεως κατὰ τῆς Πρωσσίας. Ἀλλ' ὁ ἰθύνων τὰς τύχας αὐτῆς πονηρὸς ἀρχιγραμματεὺς, παγιωθείσης ἤδη τέλεον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἐν τε τῇ Πρωσίᾳ καὶ τῇ λοιπῇ Γερμανίᾳ, δὲν ἠδιαφόρει, οὐδ' ἠμερίμνει. Ἐγίνωσκεν, ὅτι συχναὶ καὶ μυστικαὶ διεξήγοντο συνεννοήσεις μεταξὺ Γαλλίας καὶ Αὐστρίας, αἵτινες ἐπελανθάνοντο τῶν γεγονότων τοῦ 1859 καὶ ἔδιδον ἀλλήλαις τὴν χεῖρα τῆς κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ συνεργασίας.

Ὁ Ἀδόλφος Θιέρσος, ἡ Κασσάνδρα αὕτη τῆς τρίτης αὐτοκρατορίας, ἐν τοῖς περιωνύμοις αὐτοῦ λόγοις περὶ τῆς ἐξωτερικῆς πολιτικῆς τοῦ Ναπολέοντος ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, εἶχε προφητεύσῃ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον ἐκ τῆς δυσά-

ναλόγου πρὸς τὴν ἰσορροπίαν τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ὑπερο-
χῆς τῆς Πρωσίας. Ἐν Γαλλίᾳ, ὅσον παρήρχετο ὁ χρόνος
Ναπολέον ὁ τρίτος καθίστατο ἀντιδημοτικώτερος, ἢ δὲ κατὰ
τὴν τελευταίαν ταύτην περίοδον πολιτικὴ αὐτοῦ, ἰδίᾳ ἐν τοῖς
ἐξωτερικοῖς ζητήμασιν, οἰκτρῶς ἀπετύγγανε· πρὸς τοῖς ἄλ-
λοις ἢ περιώνυμος εἰς Μεξικὸν ἐκστρατεία ἀπέβαινεν ὀλεθρία,
ὅσημέραι δ' ἐξηγείρετο κατὰ τῆς δυναστείας ἢ δημοσίας γνώμη
τῆς Γαλλίας. Ἄλλ' ὁ Ναπολέον καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἦκιστα
ἀντελαμβάνοντο τῆς καταστάσεως, οὐδ' ὅτε τὸν Μάϊον τοῦ
1869, μετὰ μακρὰν πολιτικὴν νάρκην, ἐν ταῖς ἐκλογαῖς ἐπε-
τύγγανον οὐκ ὀλίγοι δημοκρατικοί, ἀνήκοντες εἰς τὴν ἄκραν
ἀντιπολίτευσιν. Ἐπὶ τέλους κατενόει οὗτος, ὅτι ἔπρεπε ν'
ἀποτρέψῃ τὴν προσοχὴν τοῦ δημοσίου φρονήματος ἀπὸ τῶν
ἐσωτερικῶν πραγμάτων, προκαλῶν ἐξωτερικὸν πόλεμον. Οὕ-
τως ἀφορμὴν λαμβάνων ἐκ τῆς εἰς τὸν ἰσπανικὸν θρόνον ὑπο-
ψηφιότητος βλαστοῦ τινος τοῦ οἴκου Hohenzollern, προυκά-
λει πόλεμον, ἐλπίζων, ὅτι θέλει ἐπικρατήσῃ ἐν αὐτῷ, περι-
σώσῃ δὲ τὸ ναπολεόντειον στέμμα ἀπὸ τοῦ ἐπικειμένου ὀλέ-
θρου. Ὁ Γερμανὸς ἀρχιγραμματεὺς δὲν ἐπόθει τι ἢ τὴν ἀπὸ
καιροῦ ἀναμενομένην γαλλογερμανικὴν ρῆξιν. Εἶχεν ἤδη ἐξα-
σφαλίσει τὸ μὲν τὴν συμμαχίαν πάντων τῶν Γερμανῶν ἡγε-
μόνων, τὸ δὲ τὴν οὐδετερότητα τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων.
Ἀμφότερα ταῦτα κατώρθωσεν, οὕτω δὲ δὲν εἶχεν ἄλλον
ἐχθρὸν ἐκτὸς τῆς Γαλλίας, ἧς δὲν ἠγνόει τὴν ἐσωτερικὴν
διοίκησιν, ὅσημέραι ἐκπίπτουσαν, ὡς καὶ τὴν στρατιωτικὴν
ἀνικανότητα. Παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τῶν ἐν Γαλλίᾳ συνε-
τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, προεξάρχοντος τοῦ Θιέρσου, παρὰ τὴν
καταδίκην αὐτοῦ ὑπὸ τῆς ἐν Εὐρώπῃ δημοσίας γνώμης, ὁ
πόλεμος ἐκηρύττετο. Ἐν βραχεῖ δὲ χρόνῳ ἐξεδηλοῦντο τὰ
ἀποτελέσματα. Ἡ ἀνωτέρα στρατιωτικὴ σύνταξις καὶ ὁρ-

γάνωσις, ἡ ἐπιστημονικωτέρα διοικήσεις ἔπρεπε νὰ θριαμβεύσωσι. Πάντα δὲ ταῦτα ἦσαν καθ' ὀλοκληρίαν ὑπὲρ τοῦ πρῶσσικοῦ στρατοῦ. Ἀπὸ ἐπιτυχίας εἰς ἐπιτυχίαν, ἀπὸ νίκης εἰς νίκη, ἰδίᾳ μετὰ τὰς μεγάλας καταστροφὰς τοῦ Σεδάν καὶ τοῦ Μέτζ, ὁ πρῶσσικὸς στρατὸς ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ βασιλέως τῆς Πρωσσίας καὶ τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, ἀλλ' ἰδίᾳ ὑπὸ τὴν δεξιάν καὶ τεχνικωτάτην στρατιωτικὴν διεύθυνσιν τοῦ Moltke, κατέβαλεν ἐξ ὀλοκλήρου τὰς γαλλικὰς φάλαγγας.

Τῆ 2^η Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1870 Ναπολέον ὁ τρίτος, αἰχμαλωτισθεὶς ἐν Sedan, παρέδιδε τὸ ξίφος τῷ βασιλεῖ τῆς Πρωσσίας, παρ' οὗ ἐλάμβανε τόπον διαμονῆς τὸν εἰδυλλιακὸν πύργον τῆς Wilhelmshöhe ἐν τῷ παλαιῷ ἐκλεκτοράτῳ τοῦ Cassel. Καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἐκηρύττετο ἐν Παρισίοις τὸ τέλος τῆς δυναστείας αὐτοῦ, ἀνακηρυττομένης τῆς δημοκρατίας. Τοῦ ὄχυροῦ φρουρίου Metz ἀνάνδρως παραδοθέντος εἰς τοὺς Πρώσσους, εἰσῆλαυνον οὗτοι μέχρι Παρισίων, ὧν ἤρχετο ἡ πολυθρύλητος πολιορκία.

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐναργῶς ἐδηλοῦτο, ὅτι ἐπήρχετο ἡ λύσις τοῦ προβλήματος τῆς γερμανικῆς ἐνότητος. Καὶ ἐπετεύχθη τοῦτο, ὡς προεφήτευε πρό τινων ἐτῶν ὁ Βίσμαρκ, ἀναλαμβάνων τὴν διεύθυνσιν τῆς Πρωσσίας, διὰ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σιδήρου.

Ἐν τοῖς παλαιοῖς βασιλείοις τῆς Βερσαλλίας, πρωτεύουσα ἄλλοτε τῆς δόξης καὶ τῶν τέρψεων τῶν Γάλλων ἡγεμόνων, μετὰ τὰς νίκας τοῦ γερμανικοῦ στρατοῦ, ἐκηρύττετο ἐπὶ τέλους ἡ ἰδρυσις τῆς νέας γερμανικῆς αὐτοκρατορίας, ἀντιπρὸςώπου τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος. Οὐδεὶς ὁ ἀντιδρῶν. Ἡ ἰδέα τῆς αὐτοκρατορίας εἶχεν ἤδη καταστῆ ὠριμος, ἐπίσης δὲ καὶ ὁ γερμανικὸς κόσμος πρὸς ἀποδοχὴν αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ πρόβλημα

τοῦτο δὲν ἔμελλε νὰ λυθῆ κατὰ τὰς εὐχὰς καὶ τοὺς πόθους τῶν περὶ τὴν Συνέλευσιν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Παύλου ἰδεολόγων· ἐλύετο διὰ τῆς γνώμης καὶ τοῦ κύρους τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων, ὡς ἤρθετο ἐν ἔτει 1848 ὁ ἀδελφὸς τοῦ Πρώσου βασιλέως, τοῦ ἀρχιστρατήγου τῆς ἐκστρατείας. Τῆς Γαλλίας περιεκόπτοντο τὰ ὄρια, ἀφαιρουμένων ἀπ' αὐτῆς τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Λοθαριγγίας, καθισταμένων γερμανικῶν ἐπαρχιῶν. Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότατον, κοσμοϊστορικὸν ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, ἀποτέλεσμα τῆς νίκης ταύτης ἦτο ἡ ἰδρυσις τῆς αὐτοκρατορίας, εἰσηγουμένου τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας, ἐπινευόντων δὲ πάντων τῶν Γερμανῶν ἡγεμόνων. Τῇ 18 Ἰανουαρίου τοῦ 1871 ἐκηρύττετο παντὶ τῷ κόσμῳ ἡ ἀνάρρησις τῆς αὐτοκρατορίας ὑπὸ τὴν πρωσικὴν δυναστείαν, κληρονομικῆς καὶ οὐχὶ αἰρετῆς, ἀλλὰ σὺν αὐτῇ ἐτύγγχανεν ἐνσαρκώσεως ἱστορικῆς καὶ ἡ γερμανικὴ ἐνότης.

ΙΘ'.

Ἡ Γερμανία μετὰ τὴν ἑνωσιν.

Αἰμύλιε,

* Ἄν εἶχες ὑπομονὴν νὰ παρακολουθήσῃς μετὰ τινος ἐπιστάσις, καὶ κολακεύομαι νὰ πιστεύω τοῦτο, τὰς διαβιβάσθεις σοι ἐπιστολάς μου, θὰ ἐπείσθῃς, ὅτι μέγα ἱστορικὸν πρόβλημα, οἷον ἡ ἀνάστασις λαοῦ τινος, ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, ἥτις κατ' ἐξοχὴν ἀπορρέει ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς ἐνότητος, δὲν κατορθοῦται εὐχερῶς, διὰ τῶν θεωρητικῶν μόνον

συζητήσεων και ενεργειῶν ὀλίγων ἐπιλέκτων ἀτόμων, ὅσον και ἂν προσέρχεται ἐπίκουρος αὐτοῖς ἢ ἐθνικὴ συνείδησις. Τοσαῦτα και τηλικαῦτα παρεμβάλλονται προσκόμματα, ἔνεκα διαφόρων αἰτίων, εἴτε ἔνεκα συμφέροντος, εἴτε ἔνεκα δυσπιστίας και δισταγμοῦ πρὸς τὴν νέαν ἰδέαν, εἴτε ἔνεκα ἐλλείψεως προσφόρων τρόπων πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ, ὥστε τοῦτο θεωρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δυσχερές, εἰ μὴ ἀδύνατον, και ὑπὸ τῶν μᾶλλον ἐνθουσιῶντων και πιστευόντων εἰς τὸ δυνατὸν τῆς ἐπιτεύξεως. Δυστυχῶς δὲν δημιουργεῖ τὴν ἱστορίαν ἢ σκέψις μόνον και ἡ θεωρία. Αὐται ἀποκαλύπτουσι μὲν και προπαρασκευάζουσι τὴν μέλλουσαν δράσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, παρέχουσιν εἰς αὐτὸ ἠθικὰ και πνευματικὰ μέσα, ἀλλ' ἡ ἐπίτευξις, ἡ πραγμάτωσις τοῦ προγράμματος, ἐκτελεῖται κατ' ἐξοχὴν διὰ βιαιοτέρας και ὑλικωτέρας ἐνεργείας. Ὁ ἰδεολόγος κέκτηται τὴν ἔμπνευσιν, τὴν ἀγαθὴν πρόθεσιν, εἶνε ἔτοιμος νὰ ὑποστῇ πᾶσαν θυσίαν, αὐτὸν πολλακίς τὸν θάνατον, ἵνα ἴδῃ τὸν πόθον αὐτοῦ τυγχάνοντα πραγματούσεως· ἀλλὰ πάντα ταῦτα κατ' ἐλάχιστον εἶνε λυσιτελεῖ· ἀπέρχεται τοῦ κόσμου τούτου, ὡς ὁ Μωϋσῆς, χωρὶς νὰ ἴδῃ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ν' ἀπολαύσῃ τῶν καρπῶν τῶν μόχθων αὐτοῦ και τῶν ἀγώνων. Ὑπὸ τοιαύτην προπαρασκευαστικὴν ἐργασίαν ἡ ἐπιτυχία προσήκει τῷ ἰσχυρῷ ἀνδρὶ τῆς δράσεως και τῆς ἐνεργείας, τῷ ἐνόπλῳ προφήτῃ. Οὗτος ἔσται ὁ πραγματικὸς ἐκτελεστὴς τοῦ τέως θεωρητικοῦ τυγχάνοντος προγράμματος, μὴ διστάζων νὰ μετέλθῃ τὴν βιαιοτέραν τῶν ἐνεργειῶν πρὸς ἐπιτυχίαν. Ἀνέλυσαι ἤδη διὰ μακρῶν, ἀποκαλύπτων σοι τὰ ἱστορικὰ γεγονότα τοῦ γερμανικοῦ κόσμου, τίνι τρόπῳ δύναται νὰ ἐπιτευχθῇ τὸ τοιοῦτο ἐθνικὸν πρόγραμμα. Ὅτι δὲν κατώρθωσεν ἡ Γερμανία, ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Μεταρρυθμίσεως, διὰ τῶν μεγάλων μυστα-

γωγῶν τοῦ πνεύματος αὐτῆς, ἀπὸ τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Μελάγχθονος μέχρι τοῦ Λέσσιγκ καὶ τοῦ Καντίου, τοῦ Σχιλλέρου καὶ τοῦ Φίχτου, διὰ τῶν θεωρητικῶν αὐτῆς καὶ τῶν ιδεολόγων, διὰ τῆς μεταφυσικῆς καὶ τῆς ποιήσεως, τοῦτο συνετέλεσεν ἐν βραχυτάτῳ χρονικῷ διαστήματι διὰ τῆς προσωπικῆς πολιτικῆς, ὅποιαν ἐκήρυξεν αὐτὴν καὶ ἐφήρμοσεν ὁ πολυθρύλητος ἀνὴρ τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σιδήρου.

Τὰ πράγματα μαρτυροῦσι. Πρὸ τεσσάρων ἔτι δεκαετηρίδων ἡ Γερμανία διεσπασμένη, διηρημένη, ἀλληλομαχοῦσα, περὶ εὐτελῆ καὶ ἀσήμαντα καταδαπανωμένη, ἀντὶ σεβασμοῦ προυκάλει τὴν εἰρωνεῖαν τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς. Ἐστερεῖτο ἐθνικῆς ἐνότητος, ἐστερεῖτο ἄρα πολιτικῆς ἰσχύος. Βεβαίως ἐπεβάλλετο διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ὑπεροχῆς, ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις ὑπερεῖχεν ἐν τῇ πνευματικῇ ἱστορίᾳ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἀλλ' ἡ ὑπεροχὴ αὕτη, τὸ κράτος ἦτο μεταφυσικὸν μᾶλλον ἢ θετικόν. Ἡ ἐθνικὴ δύναμις ἦτο ἐστερημένη τῆς σημασίας, δι' ἧς οἱ λαοὶ πληροῦσι τέλεον τὸν ἱστορικὸν αὐτῶν σκοπὸν. Τῆς Γερμανίας ἡ ἱστορικὴ δράσις ἦτο περιορισμένη· ἀπέρρει μόνον ἀπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας. Ἦδη, διὰ τῆς ἐπιτεύξεως τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, ὁ γερμανικὸς κόσμος κατέκτησεν εὐρύτερον ἔδαφος ἐνεργείας ἐν τε τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ ἔξω κόσμῳ. Δὲν εἶνε μόνον ἐπιστημονικὴ δύναμις, κατέστη ἐπίσης στρατιωτικὴ, ὁσημέρῃ δὲ ἐκδηλοῦται δραστηριώτερον καὶ παγκοσμιώτερον ἢ οἰκονομικὴ αὐτοῦ ἐνέργεια. Ἰσχυρὸς ἐν τῇ γενετείρᾳ, μεταβιβάζει καὶ ἐξαπλοῖ τὴν ἰσχὺν ταύτην καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡπείροις, ἐν αἷς ἐγκαθίσταται, ἀνταγωνιζόμενος κατὰ τῶν Εὐρωπαίων συναγωνιστῶν. Οὕτως ἡ Γερμανία καθίσταται ἰσχυρὰ οὐ μόνον ἐν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ καθ' ἅπαντα τὸν κόσμον, ἐφ' οὗ οὐκ ὀλίγον μέλλει νὰ ἐπιδράσῃ.

Ἄλλ' ἔαν ὑπὸ ὕλικὴν ἔποψιν ἤρξατο πρωταγωνιστοῦσα ἡ νέα Γερμανία ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἱστορίᾳ, ὑπὸ ἐθνικὴν καὶ πνευματικὴν ἔποψιν ὡς μὴ ὤφειλεν ὠπισθοχώρησεν. Ἀνεπτύχθη καὶ ἐνισχύθη, ὑπὸ τὰς ἐγωϊστικὰς ροπὰς τοῦ ἀνδρός τοῦ αἵματος καὶ τοῦ σιδήρου, ἄκρατος ἐγωϊσμός παρὰ τε τῷ ἔθνει καὶ τῇ κυβερνήσει, ἀνάξιος ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις λαοῦ πεπολιτισμένου. Ἡ ἀσυνείδητος αὕτη κατάπτωσις τοῦ γερμανικοῦ πνεύματος, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς φιλαυτίας μόνον καὶ τοῦ συμφέροντος ἐξετάζοντος τὰ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ συμβαινόντα, θέλει προκαλέσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀδικίας.

Ὡς μὴ ὤφειλεν, αὐθαίρετον καθεστῶς, ἐμπνεόμενον καὶ ἐνισχυόμενον ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ τῆς ἐθνικῆς ἐνότητος, κρατεῖ καθ' ὅλας τὰς σχέσεις αὐτοῦ καὶ ἐνεργείας, καὶ δὲν ἐπιτρέπει ν' ἀναπνεύσῃ ἐλευθέρως, νὰ σκεφθῆ, νὰ ἐργασθῆ.

Ἠθικὴ ἀτονία καὶ κόπωσις ἐκδηλοῦται ὁσημέραι πνευματικὸς δισταγμός, παρακωλύων πᾶσαν αὐτόνομον τοῦ ἔθνους ἐνέργειαν. Ἡ ποίησις, ἡ τέχνη, ἡ φιλοσοφία, ἡ ἐπιστήμη ἀπώλεσαν οὐ σμικρὸν τὸν πρωτότυπον καὶ συνθετικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα. Νέοι δὲ Ἀλεξανδρινοὶ συνεχίζουσι τὴν ἐργασίαν τῆς προηγηθείσης κλασικῆς περιόδου, τῆς χαρακτηρισθείσης διὰ μεγάλων προσωπικοτήτων, ὧν οἱ νέοι οὗτοι ἐπίγονοι εἶνε σκιαὶ μόνον, πεζοὶ ἰχνεύοντες παρὰ λύδια ἄρματα.

Ὅπόσον διάφορος ἐν τούτοις ἦτο ἡ Γερμανία, παρὰ τὴν ἐθνικὴν αὐτῆς σμικρότητα καὶ τὴν πολιτικὴν ἐξάρτησιν, κατὰ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος! Ἐπίστευε μᾶλλον εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἠθικὴν καὶ δικαιοσύνην. Ἐσέβετο τὴν ἐλευθερίαν τοῦ πνεύματος, τὰ δὲ πολιτικὰ αὐτῆς καθεστῶτα, ὅσον καὶ ἂν ἦσαν συντηρητικὰ, μισοπρόοδα ἐνίοτε, δὲν προέβαινον μέχρι τοῦ σημείου, εἰς ὃ προέβησαν ἤδη πλέον ἢ ἅπαξ οἱ διέποντες τὰς τύχας αὐτῆς.

Τὸ κράτος αὐτῶν πιέζει τὴν γερμανικὴν σκέψιν, μὴ ἐπιτρέπον ἐλευθερίαν ἐκδηλώσεως. Εἰς οὐδεμίαν κοινωνικὴν ὁμάδα ἀναγνωρίζει αὐτονομίαν, αὐτενεργείαν, αὐτοτελεῖ ἐξέλιξιν. Φιλοδοξεῖ νὰ ἐγκαταστήσῃ κατὰ πάντα τρόπον τὴν πειθαρχίαν καὶ τὴν ὑποταγὴν τοῦ στρατῶνος. Αἱ σκιαὶ αὗται ἀμαυροῦσιν οὐ σμικρὸν τὴν εἰκόνα τῆς καθ' ἡμᾶς Γερμανίας, ἧς τὴν ἐνότητα ἐκαραδόκει μετ' ἐλπίδων ἡ ἱστορία, ἀναμένουσα νὰ χειρετίσῃ ἐν τῷ ρηξικελεύθῳ τούτῳ γεγονότι τὴν ἀνάστασιν λαοῦ, οὐ ἀποστολὴ ἔμελλε νὰ εἶνε ἡ ἐργασία ὑπὲρ τῆς εὐρυτέρας καὶ πραγματικωτέρας χειραφετήσεως τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος. Ἄτυχῶς πᾶν ἄλλο ἢ ἡ προσδοκία αὕτη ἐπετεύχθη.

Ἡ Γερμανία, εὐχαριστοῦμαι νὰ φρονῶ, θέλει ἀνακύψῃ, ἐξεγειρομένη ἀπὸ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ταύτης κοπώσεως, ἐπιζητοῦσα τὴν ἐλευθερίαν, ἧς ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ πλήρωσις τῶν πόθων αὐτῆς, ἡ λύσις τοῦ προαιωνίου προβλήματος. Κλίνει μὲν ἤδη τὸ γόνυ πρὸ τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ Μολόχ, ἀλλὰ θᾶττον ἢ βράδιον θὰ ἐκδηλώσῃ τὸ ἀληθές κράτος αὐτῆς ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, ἐν τῇ τέχνῃ, ἐν τῇ δημοσίᾳ καὶ διεθνεί ἠθικῇ, καθ' ὅλας ἐν γένει τὰς ποικίλας ἐκδηλώσεις τοῦ πνεύματος. Ἡ ἱστορία μαρτυρεῖ, ὅτι ἵνα ἀποκαταστή ἀληθῶς μέγα καὶ ἰσχυρὸν ἔθνος τι, δὲν ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο μόνον ἡ ὑλικὴ δύναμις, ἡ διεθνῆς πολιτικὴ ἀρχή, παρακωλύουσα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν ἐλευθέραν καὶ αὐτόνομον ἐνέργειαν ἄλλων λαῶν, τὰ αὐτὰ ἐπίσης κεκτημένων δικαιώματα. Πρωτίστη ἀφετηρία τῆς τοιαύτης δυνάμεως δέον νὰ εἶνε ἡ δικαιοσύνη. Ἄλλ' αὕτη ἐρείδεται ἐπὶ τῆς ἰσονομίας μᾶλλον, ἐπὶ τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν δικαίων παντὸς ἀνθρώπου καὶ ἔθνους ἢ ἐπὶ τῆς ὕβρεως καὶ τῆς ἀδικίας. Τὸ δίκαιον τοῦ ἰσχυροτέρου δὲν δύναται νὰ διατελεῖ ἀείποτε ὁ κανὼν τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ σιδηροῦς ἀρχιγράμ-

ματεὺς τῆς νέας Γερμανίας. Ἡ ἰσχὺς παρέρχεται, ἀλλ' ἡ
ιδέα μένει. Ἄς ἐννοήσῃ τὸν προορισμὸν αὐτοῦ τὸ γερμανικὸν
ἔθνος, τὸ τοσοῦτον ἐπὶ αἰῶνας θεραπεῦσαν καὶ καλλιεργῆσαν
τὴν δύναμιν τῆς ιδέας. Εἰς αὐτὴν ὀφείλει τὴν μεγάλην, τὴν
κοσμοϊστορικὴν αὐτοῦ ἀποστολὴν καὶ ἐνέργειαν. Πραγματοῦν
τὸν κανόνα τοῦ πνεύματος, κηρύττον καὶ ἐξασκοῦν τὴν δι-
καιοσύνην, ἀποστρεφόμενον τὴν βίαν καὶ τὴν αὐθαιρεσίαν,
ἀναγνωρίζον τὴν παγκόσμιον ἠθικὴν, ὡς ὄνειροπόλησαν καὶ
ἐδίδαξαν οἱ μεγάλοι μυσταγωγοὶ αὐτοῦ, θέλει συντελέσῃ πράγ-
ματι εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ νέου ἱστορικοῦ βίου τῆς ἀνθρωπότη-
τος, ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ ἀλληλεγγύης συνεργαζόμενον
μετὰ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἐν τῇ οἰκογενεῖα τῶν ὁποίων ἄς προ-
τιμήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τῆς δικαιοσύνης ἀντὶ τῆς ὑπεροχῆς τῆς
βίας καὶ τῶν κατακτήσεων.
